

EL LECTOR ESCRIU

Ve de la plana anterior

Els qui varen morir massacrats a les proximitats del Monestir del Collell el 30 de setembre de 1936, no eren pas monjos, com diu, sinó presoners que havien estat traslladats de Barcelona al Collell, antic seminari convertit en presó; dient-los que els portaven a treballar a un camp d'aviació, els varen metrallar al costat de la carretera, i dos varen poder fugir i salvar-se enmig de la confusió, quedant-ne quarant-vuit de morts. Destaquem que ja feia quatre dies que els nacionals havien alliberat Barcelona, i que aquest crim gratuït no té justificació. Solament pot explicar-lo l'odi sectari dels executors.

Hi ha moltes juntes carlines arreu d'Espanya, locals, comarcals, regionals, més o menys actives i en període de reorganització. Els membres de l'única Junta de Govern, pertanyen a les juntes dels llocs que vostès anomenen.

Jo no sóc, com diuen en algun punt, «secretari general», sinó secretari de la Junta de Govern.

El proper dia 19 de juliol es reunirà, si a Déu plau, la Junta de Govern a Pamplona. El Consell General —no Nacional, com diu— de la Comunitat estarà constituït pels Consellers proposats per les tres Juntes Nacionals de les associacions que varen unir-se en el Congrés de l'Escorial els primers dies del passat mes de maig. El Consell vetllarà perquè les actuacions de la Junta de Govern siguin ortodoxes.

En les referències a A.P. i a Convergència, s'ha de tenir en compte, a part les que apareixen en la informació publicada, en l'última campanya electoral cap d'ambdós partits no es va comprometre a revocar la llei de despenalització de l'avortament, ni la del divorci. És més, els representants de Convergència al Parlament de Madrid varen votar favorablement les propostes socialistes, i això, els carlins ho considerem molt greu. D'ací la nostra reserva a donar-los suport.

Hi ha, al meu entendre, una gran diferència entre una guerra civil lícita, declarada per causes

justificades, i les accions terroristes d'ETA. Per no allargar-me, em remeto a les declaracions que sobre aquest tema vaig fer a «El Pensamiento Navarro».

Els fets de Montejurra-76, vaig dir que eren un «muntatge governatiu» per desacreditar el Carlisme, i que creia que el ministeri de l'Interior hi estava implicat, i que el senyor Fraga, que n'era el titular, s'ho va arreglar per trobar-se fora aquell diumenge, deixant la papereta per resoldre a l'Adolf Suárez, que el substituïa.

En la referència als «màrtirs de Navarra» que vostès subratllen, he de dir que el Sant Pare Joan Pau II, en la seva última visita a Otranto, va actualitzar el que ja deia Sant Tomàs: «Tot el qui, defensant la seva pàtria contra enemics que l'ataquen amb l'intent d'acabar amb la Fe de Crist, i en la tal defensa sofreix mort, és màrtir del 36 a Navarra, se'ls pugui excloure d'aquest qualificatiu sense cometre injustícia».

És molt difícil, per a la joventut d'avui, entendre aquella situació. No és el mateix viure-la que llegir-ne referències contradictòries. Estic segur que, de repetir-se, cosa que no desitjo pas, el poble sa reaccionaria igual que com ho va fer en el 36. Catalunya va donar més voluntaris a l'exèrcit nacional que al roig.

Confiant que acollirà aquestes ratlles en les seves pàgines, perquè contribueixen a aclarir les declaracions que vaig fer diumenge passat al Collell després de l'esporgada, rebí la consideració del seu afectíssim. **Josep M^o Cusell i Mallol.** (Barcelona).

Crítiques al barri vell

Sr. director,

Seguint la línia de les diverses cartes publicades, volem manifestar que som veïns del barri vell i que mai com ara ens hem trobat en una situació tan degradada per falta de neteja i pels aldarulls.

Ens unim a les protestes que s'han fet i demanem que es procuri canviar aquesta situació. **Catorze veïns dels carrers Minelli, Ferreries Velles, Ciutadans.** (Girona)

Tots els carrers de Girona
El carreró de Sant Llorenç

435

El carreró de Sant Llorenç és situat a l'antic barri jueu, al cor del barri vell, i connecta el carrer de la Força amb el carrer de Lluís Batlle i Prats; És estret, costerut i s'hi pot accedir mitjançant una mena de pas porxat i, per unes escales hom pot anar a raure a l'esmentat carrer de Lluís Batlle. Des de fa uns anys aquest petit carreró —abans tancat al pas i deixat de la mà de Deu— és molt transitat ja que s'hi ha instal·lat un establiment de força renom regentat pel poeta Josep Tarrés.

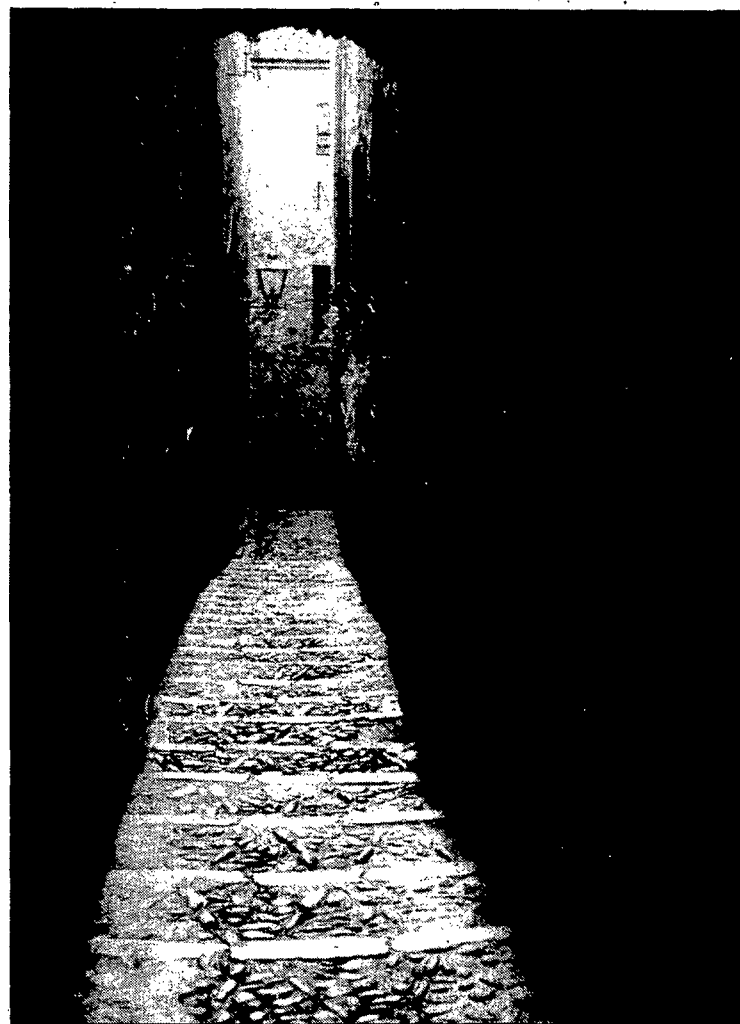
TANCAT A PANY I CLAU

Cercar el rastre documental del carreró de Sant Llorenç és molt complicat, car durant molts de temps el veritable carrer de Sant Llorenç era l'actual de la Força, de manera que en els recomptes de població medievals no hi apareix mai citat independentment d'aquesta gran via ciutadana.

Amb tot això, un estudiós del tema jueu, el Dr. Josep Calzada, és de l'opinió que antigament aquest carreró rebia la denominació de carreró de la Sinagoga, accepció que més tard veiem que també es dona al veí carrer de Batlle i Prats, la qual cosa suggereix que ambdues vies varen ser considerades, durant un temps, un sol carrer.

De tota manera, el nom que previu més temps és el de Sant Llorenç, i s'explica perquè al punt d'on arrenca el carreró, ben bé a la façana de la casa número 12, hi ha una fornícula que conserva una imatge d'aquest sant. Al segle passat, apareix esmentat com a carreró d'en Berga, en clara al·lusió al cognom de seu principal propietari.

En una data indeterminada d'aquest segle el carreró va ser tancat per ambdós costats amb sengles portes, i tot el seu trajecte

El carreró de Sant Llorenç, en ple barri jueu. Foto: Trostel.

es convertí en un niu de runes i coberts de mals endreços fins al moment en què l'ajuntament va decidir de recuperar-ne el ús públic. Així, l'obertura oficial del carreró va tenir lloc la vigília del Nadal del 1975, quan era alcalde Ignasi De Ribot. Per a molts, la veritable recuperació del call s'inicia en el moment de tornar a obrir el carreró, d'una etapa medieval força suggerent, com n'és prova el fet que el novel·lista Vicenç Villatoro no es pot sotstreure de fer-ne esment en la seva obra *Evangelí gris*.

A LA RECERCA DE LA SINAGOGA

Paral·lelament a la recuperació del call, sobretot en l'aspecte de la seva difusió, ha aparegut un altra tema en el qual hom troba menys unanimitat: la situació de la darrera sinagoga que tenien els jueus gironins.

Les valuoses, bé que contraposades, opinions dels doctors Jaume Marquès i Josep Calzada han donat nova llum entorn del tema, i els continus exhumació i estudi de la documentació fan pensar que encara no s'ha dit la darrera paraula.

El doctor Jaume Marquès a *Casals de Girona IV*, creu que «la darrera Sinagoga que els jueus van tenir a la nostra ciutat, vengué el dia nou de juliol de 1492, s'esqueia exactament en el solar on ara hi ha l'establiment que regéix l'amic Josep Tarrés i Fontan amb el nom de l'històric personatge de la intel·lectualitat jueva, Isaac el Cec, el qual establiment té l'entrada al carrer de Sant Llorenç».

Aquesta contundent afirmació —basada, tot cal dir-ho, en l'estudi de nombrosos documents— queda més matisada en el treball del doctor Josep Calzada *Les sinagogues de Girona*. Aquest altre autor, també molt ben documentat, creu gairebé impossible

l'assignació del local de la sinagoga en un indret actual concret. En primer terme, per la manca de concreció de la documentació medieval; i sobretot pel fet que aquest sector ha estat molt reformat, amb grans canvis en les afrontacions i en les partions de les cases i patis, la qual cosa afegeix una dificultat suplementària a l'hora de senyalar un enclau concret.

Cal dir que devia ser una sinagoga força extensa, ja que en el document de venda, el 1492, en el moment de l'expulsió, es fa esment de l'escola dels homes jueus, escola de les dones jueves, els banys rituals i un hospital. Personalment, sóc de l'opinió que documentalment és ben provat que la sinagoga es devia trobar en l'espai comprès entre el carreró de Sant Llorenç i el carrer de Miquel Oliva i Prat, per bé que localitzar-la en un indret concret és a hores d'ara una hipòtesi arriscada. Altrament, seria bo que es fes justícia a un jueu universal, Bonastruc de Porta, molt lligat a Girona, abans que a un altre jueu, també de molt de renom, com és Isaac el Cec, que no té cap mena de connexió directa amb la nostra ciutat.

ELS PATIS INTERIORS

Bona part del barri vell compta amb cases que tenen uns meravellosos jardins interiors, molts dels quals són oberts a la curiositat pública durant les Fires de Girona i per gentilesa de l'Associació d'Amics de la Girona Antiga. Concretament, donen a aquest carreró el jardí del casal de la família Colls-Labayen —des d'on s'albirava l'antic carreró d'Hernández, encara tancat al públic— i l'anomenat pati dels Rabins, amb un estel de David de gran format al paviment.

Ramon Alberch i Figueras

NECROLÒGIQUES

ALBERTA JOHER I FERRER

Va morir abans d'ahir a Girona, a l'edat de 87 anys, **Alberta Joher i Ferrer**. Havia nascut a **Bordils** i residia al carrer Bassols, 20, de Barcelona.

Era vídua de Pere Rovira i Santamaria.

Avui, a les 10 del matí, a l'església parroquial de **Bordils**, tindrà lloc la missa exequial en sufragi de la seva ànima.

Que descansi en pau.

MARGARIDA CAVALL I EXPOSITO

A l'edat de 65 anys, a Girona, va morir **Margarida Cavall i Exposito**. Havia nascut a **Maçanet de Cabrenys** i residia a la plaça Arees Colmells, 2, de la **Jonquera**.

Estava casada amb Ferran Llauro i Pujol i tenia una filla, Montserrat.

La missa exequial en sufragi de la seva ànima tindrà lloc avui, a les 11 del matí, a l'església de la **Jonquera**.

Que descansi en pau.

DOLORS GRABALOSA I CANUDAS

Va morir ahir a Girona, a l'edat de 73 anys, **Dolors Grabalosa i Canudas**. Havia nascut a Girona i residia al carrer Zamora, 3, de Girona.

Avui, a 2/4 de 6 de la tarda, tindrà lloc la missa exequial en sufragi de la seva ànima, a l'església de **Sant Narcís de Girona**.

Que descansi en pau.

1r. ANIVERSARI
de

Marcel.la Torrent i Barba

que morí a Girona el dia 20 de juliol de 1985
havent rebut els Sants Sacraments.

Els seus familiars i empleats de la raó social Joieria Fernández agraeixen un record i preguen que la tinguin present en les seves oracions.
La missa exequial se celebrarà a l'església del Mercadal, avui dimarts dia 22, a les 8 del vespre.

Girona, 22 de juliol de 1986